

lőknak a mivelődhetésre s az ő n erején való kiképzésre szép alkalom van nyilva. Vajha az ifjuság kellően tudná méltányolni e kedvező körülményt s teljes erejőkből egyen-egyen arra törekednének, hogy mind erkölcsileg, mind szellemileg magukat a szó valódi értelmében, érdemesítsék az általuk élvezett javadalmakra!

Az 187^s/₉-dik tanév sept. 1-én kezdődik s a beiratások az első két napon történnek a főtanoda helyiségében, az igazgatósági tanács teremben.

Kovács János,
igazgató-tanár.

2. A tordai középtanodáról.

(az 187⁷/₈ osk. évről.)

A tordai középiskola ünnepélyes megnyitása 1877 sept. 9-én történt meg, mely alkalommal az igazgatótanár mondott alkalmi beszédet.

Ha ez intézet jelen évi létszámát a mult évvel összehasonlítjuk, 23 apadás mutatkozik, a mely különbség leginkább annak tudható fel, hogy e vidéken ez évben számos községi és állami népiskola rendeztetett be. E feltevést igazolja azon körülmény, hogy e létszámban levő különbség nem a középiskola osztályaira, hanem inkább az elemi osztályokra, legfőképen pedig az osztálytalanokra esik.

Felvétetett ez évben összesen 177 tanuló. Ezek közül az öt középosztályban tanult 91, a négy elemi osztályban 76 tanuló; osztálytalan volt 10. — Huzamosabb ideig beteg volt 2 tanuló; eltávozott évközben 10; maradt tehát év végéig ez intézetben 167 tanuló.

Nemzetiség szerint: magyar 158, román 17, német 2.

Vallás szerint: unitárius 69, ev. ref. 46, róm. kath. 41, görögkath. 13, gör. kel. 4, ev. luth. 2, mózes vallásu 2.

Tanított az intézetben 4 rendes tanár, 4 osztálytanító, 1 írás-és rajztanító, és 1 vallásos énektanító. A tanítók összes létszáma 10.

A tanítók között évközben azon változás történt, hogy Nagy Mózes oszt. tanító az enyedi állami polgári iskolához neveztetvén ki rendes tanítónak, helyét Bardocz Imre osztálytanítóval töltötte be a Mlts E. K. Tanács. — A tornát és műéneket Iszlai Márton osztálytanító tanította.

A kövizsgálatok január és június hónapok végső napjain tartattak meg igen szép számu közönség jelenlétében.

A téli kövizsgálatot mlgs főtiszt. Ferencz József püspök ur vezette, a ki ez időben Kovácsi Antal tanár és közigazgatási jegyző kíséretében a tordai ekklézsia megvizsgálására jött volt ki városunkba. A püspök ur itt léte a városra, ekklézsia és tanodára nézve egyaránt ünnepe volt. Nemcsak az unitáriusok, hanem más vallásfelekezettiek is igyekeztek kiváló jeleit adni személye iránt való szeretetök és tiszteletöknek.

Az igazgatóság a vizsga első napjának reggelén testületileg tisztelgett a mlgs és főt. püspök urnál, mely alkalommal az igazg. tanár a közérületnek kifejezést adván, megemlékezett ő mlsgának kiváló érdemeiről, anyaszentegyházunk érdekében tett önfeláldozó munkálkodásairól: a vizsga megnyitására meghívta. A főt. püspök ur szives szavakban köszönte meg az igazgatóságnak személyébe helyezett bizalmát és ragaszkodását; ez után pedig az igazgatóság kíséretében az intézetbe menvén, a kövizsgát megnyitotta. Eltávolozása alkalmával kifejezve a tanári és tanitói karnak a kifejtett munkálkodásért elismerését és az eredményyel való meglegedését, anyaszentegyházunk ügyét és a tanügyet szívökre kötve melög szavakban vett búcsut az igazgatóságtól.

Folyó év május 30-án tartatott meg ez intézetben a hálaünnepe a jöltevök emlékére, mely alkalommal az igazgatótanár mondott rövid megnyitó és bezáró beszédet, Májai István tanár pedig egy nagy gonddal összeállított életrajzban emlékezett meg iskolánk egyik jöltevőjéről, Gyulai Zsófiáról. Az ifjusági dalkör közben alkalmi énekeket énekelt.

F. év május 19-én az igazgatóság egy nyári táncvizalmat rendezett a könyvtár javára. E táncvizalom tiszta jövedelme 80 ft.

A 12. számu nagy tanterem egy deszkafallal két részre osztatott s a könyvtár ide helyeztetett át a 2-ik számu teremből. Ez által a termek száma egygyel szaporodott, a könyvtár pedig az előbbinél sokkal alkalmasabb helyen van. Az új terem új könyvpolezokkal állittatott be.

A jötekonyságokban ez év sem volt szegény. Az ügybuzgóság és áldozatkészség meghozták nemeslekkü áldozataikat a tanügynek szent oltárára.

Tek. Scholz Antal börtönfelügyelő ur a könyvtár részére 209 darab könyvet ajándékozott. A könyvek mind a német irodalom ter-

mékei: regények, beszélyek, történelmiek és utazások sat. Az igazgatóság Jegyzőkönyvileg és hirlapilag is köszönetet mondott ajándékozó urnak.

Tek. Lemberger Sámuel ur 200 darabból álló ásványgyűjteményét az intézetnek ajándékozta. A gyűjtemény nagyobb részét quarz, mész, fénylék, vas, réz stb. érczek teszik. Az igazgatóság hirlapilag mondott köszönetet ajándékozó urnak.

Tek. Filep Elek mihályfalvi birtokos ur ez évben is egy igen nagybecsű régiség-gyűjteményt küldött az intézet számára. A gyűjtemény 20 darabból áll, melyek nagyjából történelem előtti időszakból valók. A gyűjteménnyel kapcsolatban megküldötte az „archaeologiai közlemények“ 2—10. kötetét, hogy addig is, míg az intézet oly anyagi viszonyok között lesz, hogy hasonnemű műveket vásárolhasson, legyen e gyűjteménynek commentára. Megjegyzem azonban, hogy a tárgyak névjegyzékét ajándékozó ur akkora szakértelemmel és lelkiismeretes pontossággal állította egybe, hogy az a gyűjteményt teljesen és kimerítőleg commentálja.

Továbbá intézetünknek e kiváló barátja több régiség-gyűjtővel is levelezésbe lépett intézetünk érdekében, s azoknak ígéretét bírja, hogy duplumaikból intézetünk részére küldeni fognak.

Az igazgatóság nagy örömmel fogadta e kiváló nagylelkűséget s jegyzőkönyvi kivonatban mondott köszönetet ajándékozó urnak. Én pedig ez alkalommal megújítom ismét óhajtasomat: vajha az Isten megszorítsa számát az ily lelkes és buzgó honfiaknak, a kik nem tekintve fáradságot és anyagi áldozatokat, egyengetik a tudomány ösvényét.

A téli közvizsga alkalmával egy tanügybarát, magát megnevezni nem akaró buzgó hitrokonunk 5 o. é. frtot ajándékozott a rajztanítónak jutalmul a felmutatott eredményért.

A nyári közvizsga alkalmával 47 jutalmat osztott ki az igazgatóság a jó tanulók között a következő renddel:

a.) Néhai boldogemlékezetű Fejér Márton ur alapítványából a szép- és helyesírás jutalmul ez évre eső 1 frtos tallér ösztöndíjt az igazgatóság Pálfi Gyula IV. osztályu tanulónak ítélte.

b.) Nsgos báró Kemény György főispán ur ő mlga két darab arany pályadíjt tűzött ki a IV és V-ik gym. tanulók részére azon meghatározással, hogy e díjjal az irott osztályokban tanuló 2 oly ifju jutalmaztassék meg, kiknek magyar nyelvtani dolgozataik legtöbb helyesírási és fogalmazási képességgel vannak írva.

Az igazgatóság az egyik aranyat Györfi József V. osztályu, a másikat Pozsoni Gábor 4-ik osztályu tanulónak ítélte, mint a kiknek dolgozataik a kitűzött feltételeknek leginkább megfeleltek.

c.) Egy magát megnevezni nem akaró tanügybarát 2 egy firtos tallér pályadíjt tűzött ki, azon meghagyással, hogy e díjjal az V-ik gymn. oszt. tanulók közül két oly ifju jutalmaztassék meg, a kik a menyenyiségtanban legnagyobb előhaladást tettek.

Az igazgatóság az egyik tallérral Molnos Kálmánt, a másikkal Osztián Gyulát jutalmazta meg.

d.) Egy magát megnevezni nem akaró tanügybarát 2 db. egy firtos pályadíjt tűzött ki a IV-ik gymn. oszt. tanulók növénygyűjteményeire.

Az igazgatóság az egyik tallért Pálfi Gyulának, a másikat Fekete Lajosnak ítélte.

e.) Tkts. Szentkirályi Géza királyi mérnök ur egy 1 firtos tallér pályadíjt tűzött ki azon meghagyással, hogy e díj a IV. oszt. tanulók közül annak adassék, ki a mértanban legnagyobb előmenetelt tett.

Az igazgatóság e díjat Fekete Lajosnak ítélte.

f.) Tek. Veress Dénes isk. felügyelő gondnok ur 500 firtos alapítványának kamataiból az igazgatóság a következő tanulókat részesítette egy-egy 1 firtos tallér jutalomban:

1.) Borbély Máté V-ik oszt. tanulót a görög nyelvben tett előhaladásért. 2.) Durug Ferencz és Fekete Kálmán IV. oszt. tanulókat a latin nyelvben tett előhaladásukért. 3.) Veress Sándor és Nagy Boldizsár V. oszt. tanulókat szép ásvány gyűjteményeikért. 4.) Sipos József III. oszt. és Iszlai Gábor II. oszt. tanulókat a német nyelvben tett előhaladásukért. 5.) Rédiger Béla III. oszt. tanulót a műénekekben tanusított kitünő előhaladásáért. 6.) Csegezi Pál II. oszt., Borbély Sándor I. oszt. tanulókat szépírásaikért. 7.) Durug Ferencz IV. oszt., Tanka Sándor III. oszt. tanulókat a rajzban tett előhaladásukért.

g.) Egy magát megnevezni nem akaró tanügybarát egy diszkötésű Ujtestamentumot adott az igazgatóság rendelkezésére azon meghagyással, hogy azzal egy szorgalmas és jóigyekezetű tanuló jutalmaztassék meg.

Az igazgatóság e könyvet Domokos Andor II-ik oszt. tanulóknak ítélte.

h.) Bölöni Mikó Dezső hitrokonunk „Adoma-emlék“ czimű művéből 25 drbot ajándékozott az iskolának azon meghagyással,

hogy e könyvekkel a nyári vizsga alkalmával szorgalmas és jóígyekezeti tanulók jutalmaztassanak meg.

Az igazgatóság e könyvekkel a következő tanulókat részesítette kitüntetésben:

1.) A II. osztályból: Fekete Ferenczet, Iszlai Gábort, Csipkés Benedeket, Nagy Gézá, Csegezi Pált. 2.) Az I. osztályból: Farkas Jánost, Máté Lászlót, Borbély Sándort, Maksai Albertet, Nagy Józsefet. 3.) A 4-ik elemi osztályból: Pap Samut, Fekete Mihályt, Hammenheim Henmant, Osztian Olivért, Gálfy Lőrinczet. 4.) A 3-ik osztályból: Bartók Kelement.

5.) A 2-ik osztályból: Demetrovits Györgyöt, Nagy Pált, Osztian Gézá, Ábrahám Viktort, Viski Gyulát, Ambrus Miklóst. 6.) Az első osztályból: Tanka Samut, Barabás Gyulát, Nagy Sándort.

Az áldott emlékezetű Konez János alapítványából az egyházi Képv. Tanács jóváhagyásával a következő 10 tanuló részesült havontként 2—2 frt segélyben:

1) Iszlai Gábor Szentgericzéről, 2) Sipos József Tordáról, 3) László Zsigmond Jánosfalváról; 4) Csege Pál Várfalváról; 5) Finta Károly Kövendről; 6) Bencze Sándor Mészkről; 7) Pálfi Gyula Várfalváról; 8) Simonfi Márton Kövendről; 9) Költő András S. Kőrispatakról; 10) Maksai Albert Sárosról.

Ezen kívül az igazgatóság még 12 szegény, jóígyekezeti tanulót azon kedvezményben részesített, hogy az iskolatartozások fizetése alól őket felmentette.

A felsőbb osztályu szorgalmatos és jóígyekezeti tanulók a legatiok és magántanítványok utján is igen tetemes segélyben részesültek.

Az intézet összes bevétele mintegy 1121 frt 35 kr.

„ „ „ kiadása „ 610 frt 10 kr.

A tanárok és köztanítók évi fizetését az egyházi közpénztár fedezi, s így az intézet költségvetésén kívül esik.

Az iskolai nagy könyvtár részére a magy. tud. akadémia és természettudományi társulat kiadványai vásároltattak meg. Ezen kívül a könyvtár részére a következő szakközlönyök jártak: „Prot. Egyh. és Isk. lap“; „Magyar tanügy“; „Az orsz. középtanodai tanáregylet Közlönye“; „Család és iskola“ és a „Budapesti Szemle“.

Az ifjusági könyvtár részére 75 frt értékű ifjusági olvasmány vásároltatott a Franklin társulat kiadványaiból. E könyvtár részére a következő lapok jártak: „Magyarország és a Nagyvilág“; „Hasznos mulattató“.

Ugyancsak e könyvtárnak Orbán Balázs országgyűlési képviselő ur hitrokönunk országgyűlési beszédeinek I-ső és II-ik füzetét ajándékozta.

A könyvtárral, illetőleg olvasóegylettel öszszeköttetésben volt egy ifjúsági önképző kör is, melyben a felsőbb osztályu tanulók szépirodalmi munkálkodásban és versszavalásban gyakorolták magukat.

Az intézet egészségügyi viszonyai kedvezők voltak. Nem halt meg senki; semmiféle járványos betegség nem ütött ki a tanulók között. — Dr. Szentpéteri János városi gyakorló orvos ur a beteg tanulók ingyen gyógyítására ajánlkozott, mely szivességét az igazgatóság jegyzőkönyvi kivonatban köszönte meg ugyan a maga idejében, de én ez alkalommal is forró köszönetet mondok a derék orvos urnak a szülők és az intézet nevében hiven és pontosan teljesített emberbaráti szivességeiért.

Végül figyehneztetem azokat, kik az áldott emlékezetü Koncz János hitrokönunk által szegény tanulók segélyezésére tett alapítvány kedvezményeiben részesülni óhajtanak, hogy szegénységi bizonyítvánnyal és keresztlevéllel ellátott folyamodványaikat folyó év szeptember 1-ig ez isk. igazgatójához adják be.

Torda 1878 julius 12.

Pálfi Károly,
igazgató.

3. A székely-kereszturi középtanodáról.

Az 1877/8-ik iskolai év sept. 7-kén 8 órakor nyilt meg. A felvételi és javító vizsgák 6-án tartattak.

Beiratott ez iskolai évben az elemi osztályokba 51; a gymn. osztályokba 100; magántanulónak 6. Öszszesen 157; tehát 25-tel több mint a mult évben. Nemzetiség szerint magyar 149; román 3; szász 2; izraelita 3. Vallás szerint unitárius 105; ev. ref. 35; róm. kath. 9; gör. keleti 3; lutheranus 2; mózes vallásu 3.

Kilépett évközben 10. Vizsgázott év végén 139, vizsgázatlan maradott a magántanulókkal együtt 8.

Tanított az intézetben 4 rendes és egy segédtanár; két köztanító, egy rajz és egy ének, harmonia tanító.

A tanári és tanítói karban következő változások történtek: László József két évi igazgatói ideje kitelvéen, az 1877-iki egyh. főtanács e hivatalra Sándor Jánost választotta. Köztanító Lakatos